

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRanke JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravnništvo: Karl Marksa (preje Turjaški) trg št. 2, prilličje. — Način plačila za mesec 6, četrletno 18 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 26.

LJUBLJANA, četrtek, 11. oktobra 1923.

Leto I.

Na pomoč bolgarskim emigrantom!

SODRUGI DELAVCI IN SIROMAŠNI KMETJE!

Krvoločnim bandam Cankova se je posrečilo, da v morju krvi udusi upor naroda, vstajo delavcev in kmetov Bolgarije proti nasilnemu režimu. Na desetisoče delavcev in kmetov je šlo v zapore, kjer jih komitaši Todora Aleksandrova ubijajo na stolice, dočim ko čaka druge smrt po prekem sodu krvoločnih oficirjev. Mnogo vasi so Cankovovi panduri upepelili, a družine upornikov ubijajo neusmiljeno, ne prizanašajoč niti ženam niti otrokom. V Bolgariji padajo najboljši sinovi naroda pod noži vladajočih razbojnikov.

Na naše ozemlje je prešlo večje število bolgarskih revolucionarjev. Preko 100 pobeglih revolucionarjev se nahaja v Nišu. Oni so rešili svoja gola življenja, ali njihovo položaj je strašen. Oni nimajo ničesar, spe na ulici in po hodnikih, trpe glad in vsa zla ljudi, vrženih pod milo nebo brez vsega.

Naša dolžnost je, sveta in velika dolžnost jugoslovanskih delavcev in kmetov, da prožimo z bratsko roko najizdatnejšo pomoč pobeglim bolgarskim revolucionarjem, svojim sestradanim sodrugom, ki so z orožjem v roki branili svobodo vsega bolgarskega naroda pred krvavim režimom Cankova, pred Wranglovimi razbojniki in pred zapadnimi imperijalisti. Bolgarski delavci in kmetje, ki so se borili, ne samo za svobodo Bolgarije, ampak tudi vsega Balkana, naj čutijo v naši državi, da jih sprejema bratsko srce in bratska roka. Proletarska, revolucionarna solidarnost ni prazna beseda!

Nezavisna Delavska Stranka, katere organizacija je v Nišu takoj stvorila odbor za pomoč beguncem iz Bolgarije, pozivlja vse svoje organizacije v državi, da nemudoma, z največjo energijo in požrtvovalnostjo storijo vse, da bo zagotovljena pomoč beguncem. Vse organizacije naj takoj zberejo prispevke, ki jih naj ne zadržujejo, ampak hitro odpošljejo. Naše organizacije naj apelirajo tudi na strokovne organizacije, da tudi one pritečejo na pomoč bolgarskim sodrugom. Zbiranje prispevkov naj bo organizirano na najširši podlagi in apelirati treba na najširše sloje. — Sodrug delavci in kmetje!

- NA POMOČ POBEGIM BOLGARSKIM REVOLUCIONARJEM!
- ZIVELA ENOTNA FRONTA DELAVCEV IN KMETOV!
- ZIVELA DELAVSKA IN KMETSKA VLADA!
- PROČ Z REAKCIJO NA BALKANU!

CENTRALNI ODBOR NDSJ.

Boj bolgarskega delovnega ljudstva.

Upor bolgarskih delavcev in kmetov se je končal s porazom. Dragocene, mnogoštevilne težke žrtve je doprinesel bolgarski proletarijat v tem krvavem boju in ima jih še doprinesli pod krvoželjno maščevalnostjo Cankovih banditov, Wranglovskih razbojnikov in komitadžijev. Za vsa krvoprelitja nosijo vso odgovornost bolgarski socialisti, ki sede v laki vladi, ki je oblika s krvjo desetisočev bolgarskih delavcev, kmetov, žena in otrok. Naši socialisti ravnajo svojih »sodrugov« ne grajajo, ampak se nasprotno vesele nad porazom bolgarskega delovnega ljudstva.

Ta upor ni bil samo upor bolgarskih komunistov, ampak to je bil upor bolgarskih delavcev in kmetov — torej celokupnega bolgarskega delovnega ljudstva, ki si je izbralo rajši smrt, kot še dalje mirno prenašati tiranijo peščice bolgarske buržuazije in njenih komita. Mi vemo, da se je Cankovova vlada rešila le za nekaj časa, da bo zagorel v masah bolgarskega naroda še hujši upor, ki bo maščeval kri svojih otrok, žena in očetov.

Bolgarski proletarijat pod vodstvom komunistične stranke in z njim kmetje, pripadajoči komunistični zemljoradniški

stranki, so stopili v boj z divno odločnostjo, ki je dokaz visoko razvite razredne zavesti delovnega ljudstva Bolgarije. Slabo oboroženi v večini, često samo z vilami in sekirami, so premagovali vladne topove in mitraljeze, dajajoč nepozabne vzglede skrajne požrtvovalnosti in bojovne volje mas. Nobe ne žrtve jim niso bile prevelike, niso se bali ne zase, ne za svoje družine, tako vzvišen je bil cilj, ki so ga imeli pred očmi.

Bolgarski delavci in kmetje so pokazali v tem težkem boju za svobodo delovnega ljudstva Bolgarije in Balkana, da počivajo v mladih narodih Balkana žive, bogate, revolucionarne sile, ki jih ne more zatreti nobena reakcija.

Za enkrat si bolgarsko delovno ljudstvo ni pridobilo svobode. Tudi ruski narod je bil poražen v stolinah uporov. Tudi ruski narod so l. 1905 klali carjevi kazaki, ali upor l. 1905. se je širil z neumorno silo v poslednje tovarno in vas, dokler ni ta stoletja tlačeni ruski narod zmagoslavno vstal l. 1917.

Slava junakom bolgarske revolucije, ker je slaven tudi vzgled, ki so nam ga dali!

Diktatura na pohodu.

»Čestokrat se je že v prošlosti dogodilo, da je postal vsak nadaljnji razvoj družbe, nacije, naroda ali plemena pod danimi vladajočimi razmerami popolnoma nemogoč. In ker ni bilo nikjer razreda, ki bi bil v stanu podati družbi nov pravec — je ves narod propadel; dotična civilizacija, dotična država, dotična družba se je razkrojila. Zašto tudi razvoj človeštva ni šel vedno v dvigajoči se liniji. Ne — bilo je dolgih period popolnega zasloja. Preokretni nazaj v barbarstvo, so mnogoštevilni. Družbe so se povzpelle do gotove višine, dosegle neki nivo, toda na tej stopnji niso zmogle obstati... Človeštvo nikoli ne obliči na mestu, njega ravnotežje je radi razrednega in plemenskega boja labilno; če postane razvoj naprej nemogoč, pade dotična družba navzdol. Če ni v onem zgodovinskem momentu pripravljen nov razred, da prevzame vodstvo in vzdrži korak z razvojem — se ves sestav popolnoma razsuje in barbarstvu so na sležaj odprta zopet vsa vrata«. — Te misli je napisal L. Trocki in čim pazneje molimo zgodovinsko situacijo — tem bolj nas bo presenečala njih točnost.

Demokratsko — kapitalistična družba bi bila zadnji štadij sodobnega civiliziranega človeštva — da ne bi stal v ozadju že pripravljen za pohod — proletarski razred. Zapadno-evropska buržuazija se nahaja v popolni agoniji. Najeklatantnejši zgled te — doživljamo baš sedaj — to je propadanje toli slavljenega, toli hvalisanega parlamentarizma. Gineča družba se odreka svojega najmilejšega otroka in se z zadnjimi silami oklepa edine rešilne bilke, ki jo je zamogla ugledati: diktature. Kot piščeta brez kocke se ponašajo osiveli parlamentarci in kriče po polihiki »močne roke«. Vse (razven privatnega premoženja seveda — to je nedotakljivo) za onega, ki bi se odlikoval z železno pestjo.

Potapljujoča se buržuazija se poslužuje diktature vojaštva. To se pravi: nekje sedi ob mizi peščica mož in ta peščica mož škriplje z zobmi in govori: čakajte, čakajte, vas bomo že dobili v roke. Periščice granat, par sto ročnih bomb, tanke na ulice — pa bomo videli ali izbijemo iz vaših buhic vaše želje ali ne. In ta kopica maskirancev ukazuje — in lisoči izpolnjujejo brez miselno te ukaze. Kajli oni so mrtva materija. In misliti ni stvar mrtve materije. In pa — disciplina! Disciplina je njih najsvežja dolžnost — to jih je učila mati, jih je učila vera in jih je učila šola. In tako uživa generaliteta neomejeno avtoriteto — in buržuazija se globoko oddahne, ko izroči svojo varnost v tako močne roke. Vojaške organizacije, s tajnimi cilji, so sicer obstajale tudi za časa najbolj cvetočega parlamentarizma. Toda njih intrige so se sukale bolj krog dvora kot pa krog politike. Oficir je stvarjenje, ki je samo za to tu, da vodi fizično borbo. Proti komurkoli — samo, da sme udariti — to je njegov življenjski interes. In če ne najde izhoda iz brezdelja — bo začel, kar je naravno, konspirirati. Samo taktika je bila druga, dokler je meščanska »demokracija« še nekaj pomenjala. Oficirska klika je ostala vedno skrita za hrbi politikov-civilistov. Danes jim tega kritja ni treba več — štimunga jim je ugodna.

Španija.

Za blestečim vzgledom, ki ga je dal Mussolini, je stopila najprej Španija. Demokracije in parlamentarizma v tej deželi klasičnega terorja sicer tudi prej ni bilo. Toda vsaj senca civilizacije je obstajala. Pod imenom »Accion Ciuda dana« je formal današnji diktator Španije — general Primo de Rivera, vojaško grupo, ki ima svoj center v Madridu. Njena moč na deželi je sicer ostala minimalna, ker je španski narod skrajno antimilitarističen in ne prevzame kar brez vsega organizacije, ki je bila ustanovljena z dekretom. Proklamacija vojaške diktature je bila prva etapa. Avtoriteta vojaštva — je edina avtoriteta v državi. (Kje je kralj, kje parlament!) Vojaštvo upravlja vse. Sodsotvo je v rokah vojaštva. Uprava tudi vsa. Ostro je nastopila generaliteta tudi proti katalonskim seperatistom. (Ta seperatizem je akcija srednjega stanu in male buržuazije v Kataloniji.) Nožanje politična situacija za proletarijat drugače

ni izpremenjena. V provinci so tudi že popreje imeli vojaški guvernerji (ki jih uvajajo sedaj tudi pri nas — in stopa SHS država s tem činom v red držav z najčrnejšo reakcijo) popolno oblast. Samo, da se jim njih brezpravje danes javno priznava — preje se je pa fraziralo z demokratskim zanosom. Zunanjepolitično je vojaški puč važen radi bojev v Maroku. Ta španska kolonija je prepojena s krvjo domačinov, kakor tudi z ono tujih tlačiteljev. In ker si generaliteta v nožranjem gospodarstvu ne more pridobiti nobenih zaslug, ki bi jo pokazale pred narodom kot velikega osvoboditelja, si bo skušala pridobiti te lavorike v Maroku. Tisoči bodo imeli zopet priliko umirati za neki imaginarni pojem: domovina. (Domovina, ti si kakor vlačuga, meslo da daš svoji deci kruha, ju pošiljaš v »junaško« smrt. — Cankar.) Vsa znamenja pa kažejo, da ne bo ta vojaška diktatura dočakala visoke starosti, ker vodi direktno v propast.

Italija.

Mussolini v Italiji že občuti na lasni koži minljivost diktatorske slave. Njegovi najožji prislaži mu dajejo lekcijo. Upor »soldinov« o katerih oficijelni italijanski fisk tako trdovratno molči, zavzema vedno večje dimenzije. Naraščča in zopet se konsolidira tudi delavski pokret — posebno še v Julijski Benečiji — kjer tudi intelektualni krogi doživljajo vstajenje iz njih, skoro bi se moralo reči — večnega spanja. Saj je pa tudi povsem nemogoče oslasi mirnodušni pri takih farzah, kot jih uprizarja italijanski fašizem. Ko so recimo hoteli v Trstu stopiti v štrajk pekovski pomočniki — je fašja javil, da bodo oni uredili sporno zadevo. (Delodajalci so hoteli znižati plače za 10%.) In napravili so konferenco: Zastopnik delodajalcev, prezident policije, zastopnik politične stranke fašistov in zastopnik fašističnih sindikalnih organizacij. Ko je zahteval tudi zastopnik štrajkujočih, da se ga pripusti k seji, so mu odgovorili, da nima tam ničesar iskati. Kako je potem tako sestavljena komisija rešila sporno vprašanje — ni treba še posebej poročati. Kako dolgo bo še prenašalo italijansko, v svojem bistvu revolucionarno delavstvo parodije na svojo strokovno in klasno borbo — tudi ne bo težko ugeniti.

Nemčija.

Bankrotna Nemčija se je tudi zatekla k obsednemu stanju in k diktaturi. Socialisti, katerih zgodovinska misija je menda ta, da skočijo revolucionarnemu delavstvu v odločilnem momentu vedno za hrbet (primerjaj Noskejevo diktaturo in krvoprelitje za časa vstaje špartakovcev, njegove plakate: kdor gre le korak naprej, bo ustreljen —) so se tudi sedaj popolnoma predali na milost in nemilost onemu pravemu diktatorju Nemčije Hugo Stinnesu. Pristali so na njegove zahteve glede delne ukinitve osemurnega delavnika, kot so pristali na ukinitve pasivnega odpora, ko se je Hugo dogovoril s francosko industro radi vzajemnega eksploataranja.

Bolgarija.

Bolgarija je z brahialno silo odbila še enkrat naval po tlačanih kmetijskih in delavskih množic. Sredstva, ki jih je uporabljal reakcija, vpijejo do neba po maščevanju. Poslanci in vsi, ki so se z begom rešili pred podivjano soldatesko, vedo povedati stvari — da se normalnemu človeku ježe lasje. Kajli ni je bestije krvoločnejše, kot je zavodena soldateska. Razumljiv in upravičljiv je umor, ki ga napravi toplani parija, v čigar krvi se pretaka zadržani gnev celih generacij. Neopravičljiv, živalski je vsak umor, hladnokrvno ukazano od enega ali pa kopice ljudi, ki zamenjujejo sami sebe s pojmom: država. Ker je pa golo življenje končno še edino, kar je tlačnemu narodu preostalo, se bo znal ta za to golo eksistenco tudi boriti kot se zmore boriti le fanatik. Težko, da bi se današnji državniki Bolgarske zavedali, kakšno krvno osvetlo so s svojim postopkom priklicali v najširših masah na dan. Še težje, da bi se zavedal oni socialisti, ki sedi v vladi in je

soodgovoren za njeno ravnanje, onega kar ga še čaka — njega in njemu enake, ki so bogokletno onečastili ime »socializma«.

In še vprašanja meslo remiscenc: Kako dolgo bo še madžarski proletarijat gledal svojega nekronanega kronika — diktatorja Horty-a?

Ali mora rumunski proletarijat res še

pričakali militarističnega puča, ki ga pravi pravlja prestolonaslednik?

Engels je neke zapisal: Ni je večje in bolj ponižujoče sramote za narod, kot absolutna vlada enega samega človeka. Ali morajo to sramoto doživeti res vsi evropski narodi — predno postanejo zreli, da napravijo korak naprej v svojem razvoju? —

Izprtje kovinarjev v tovarni „Titan“ v Kamniku.

Kovinarji tovarne »Titan« v Kamniku so bili prisiljeni, da vsled vedno naraščajoče draginje stavijo zahteve za poboljšanje svojih mezd. Zahtevali so povišek od 50 par na temeljne plače in 30% poviška na sedanje prejemke ter da bodo tega poviška deležni tudi vajenci, na katere so birokrati pri Osrednjem društvu vedno pozabljali.

Lastniki tovarne, zagrebški čifuti, so po svojem pokornem slugi Jelineku odgovorili, da naj delavci bolj delajo in več producirajo, pa bodo bolje zaslužili. Ko se je delavstvu ta odgovor sporočil, je bilo razburjenje nad tako provokacijo tako veliko, da so zaupniki komaj preprečili grozeče izjave. Ker je ravnatelj Jelinek postavil take akordne postavke, da je bilo nemogoče z akordnim delom doseči minimalno plačo, so delavci na seslanju 4. t. m. sklenili, da ne bodo delali na akordne postavke toliko časa, dokler se akordne postavke primerno ne zvišajo. Ravnatelj Jelinek pa je samozavesno izjavil in tudi plakiral: Ker nočete delati v akordu, zaprem tovarno in ste vi odpušteni.

Takoj ko je ravnatelj na tako nesramen način zaprl delavnico in izprl delavce, so stopili v akcijo orožniki in zna-

ni glavar dr. Ogrin, ki je poznan vsled svojega protidelavskega nastopanja v Kočevju, kjer je bil najboljši prijatelj ruskega carista Biskrpskyja. Začeli so sliskati za s. Wankmüllerjem in ga zasedovali. Naprtiti so mu hoteli, da je govoril na shodu, ki ni bil prijavljen. Seveda tudi ravnatelj Jelinek ni zamudil in ga takoj obdolžil na glavarstvu: »On je komunist in on je nahujskal ostale, da nečejo delati. Če njega ne bi bilo, bi bili delavci že zadovoljni.«

Gospodje, delavce sili v obrambo glad in pomanjkanje in lačne in izmorgane delavce ni treba hujskati, da zahlevajo večje in zadostnejše mezde. Gospod Ogrin, poznamo vas iz Kočevja in zalo nas ne bodejte preslepili z lepimi besedami, še manj pa z grožnjami. Delavci smo solidarni in enolni in enolno bomo vsrajali do konca, dokler ne dobimo plač, ki nam dodo omogočevala pošten obstanek.

Osrednje društvo kovinarjev s Svetekom je pasivno. Ti birokrati se jezijo zakaj se ne držimo pravilnika in zakaj nismo 14. dni preje naznanili, da bomo izprti. S tem bi se radi odtegnili plačevanja slakovne podpore. Pa ne bo šlo, za to bomo poskrbeli mi.

Internacionalni pregled.

Nova vlada v Nemčiji.

Naslednica Cunove vlade, Stresemann-Hilferdingova vlada je morala prejšnji teden odstopiti. 48 ur po svoji demisiji se je že posrečilo Stresemannu, da sestavi novo vlado, kateri zopet on načeljuje. To hitro rešenje vladne krize pokazuje, da so vladno krizo predvsem povzročili reakcionarni monarhistični krogi. V novi vladi sede zastopniki veleindustrije in monarhistov. Socialisti so kljub temu ostali v novi, izrazito reakcionarni vladi, ki pomenja protidelavski režim in zaščito nemške reakcije. Tako je sedaj nemška socialna demokracija fi-

gura nemških velekapitalistov. To bo imelo za posledico zrevolucioniranje onih mas nemškega proletarijata, ki dosedaj še niso prešle pod bojno zastavo nemške komunistične stranke.

Nemški socialisti za odpravo 8 urnega delavnika.

Nova vlada je izjavila, da v današnjem položaju ne zadostuje 8 urni delavnik, ki ga je treba podaljšati. Da bi se moglo izvesti to novo reakcionarno odredbo, je odpravljena svoboda stavanja. Nemški socialni demokrati, ne samo glasujejo za take odredbe, ampak tudi sede v vladi, ki take

odredbe izdaja. Ali nemški revolucijonarni proletarijat se požvižga na nje in bo sodil gospodo, ki skuša na ta način uvesti reakcionarni režim nad delavskim razredom. Ta ponoven zločin socialne demokracije dokazuje z vso jasnostjo, da socialna demokracija ne brani delavskih interesov, ampak interese buržuazije. Socialna demokracija bo pa s tem upropastila sebe skupaj z buržuazijo.

Zmaga opozicijskih strank na Slovaškem.

Na Slovaškem so se vršile deželne volitve, pri katerih so zmagali komunisti in druge stranke, ki se bore proti hegemoniji češke buržuazije. Komunisti so dobili 173.851 glasov. Vladine stranke so dobile samo 33% vseh oddanih glasov.

Fimmen za internacionalno solidarnost z nemško revolucijo.

Fimmen, ki je kakor znano, prvi v vodstvu Amsterdamske strokovne internacionalne spoznal neobhodno potrebo enolne bojne fronte proletarijata, je imel 24. septembra v Pragi na železničarskem shodu govor, v katerem je med drugimi izjavil:

»Nemčija stoji neposredno pred revolucijo in nemško delavstvo bo premagano, če se delavstvu ostalih dežel ne posreči, zadržati svojo buržuazijo, da bi podprla nemško buržuazijo.

Proklet naj bo delavski razred vsega sveta, če v danem trenutku ne prihiti na pomoč nemškim delavskim bratom!

Desnim socialistom (poslušajte Korunovci, Erženi in Svetki!!!) je zaklical ob koncu svojega govora: »Tovariši, kdor od vas sabolira enolno fronto, ker se boji rdeče diktature, bo doživel belo diktaturo.«

Z veseljem je konstatiral, da so železničarji v Češko-Slovaški na polu ujedinenja v enolno strokovno organizacijo na podlagi sklepov berlinske konference transportnih delavcev. — Ideja enolnosti zmaga torej med svetovnim proletarijatom kljub sabotaži socialpatriotskih vodij, ki se tresejo za — kase.

Delavstvo proti mahinacijam veleindustrije. — Dve krili v socialni demokraciji.

Po sestavi nove vlade v Nemčiji se je začel Slinnes in drugi nemški veleindustrijalci pogajati s Francozi. To pripravljane kapitulacije Nemčije na

račun nemškega ljudstva je vzbudilo velikansko ogorčenje med celokupnim proletarijatom. V socialni demokraciji je prevladalo levo krilo, ki obsoja desničarje, ki sodelujejo v sedanji reakcionarni vladi skupaj z veleindustrijalci. Levi socialdemokrati so skupno s komunisti označili v parlamentu ta pogajanja veleindustrijalcev kot direktno vlezidajo in slavili predlog, da jih država obloži pred sodiščem vlezidaje.

Delavsko-kmetjska vlada na Saškem.

Na Saškem, ki je najindustrijalnejša pokrajina Nemčije, so privedla pogajanja med komunisti in socialisti glede sestave skupne vlade do popolnega sporazuma.

Komunisti bodo sklicali državni kongres obratnih svetov, ki naj odloči takliko nemškega proletarijata v poostreni kritični situaciji.

Francoski proletarijat solidaren z nemškim proletarijatom.

Komunistična stranka Francije ves čas zasedbe Porurja dokazuje solidarnost z nemškim proletarijatom, s tem da stalno razkrinkava načrte francoskega imperializma in da na drugi strani pripravljala francoski proletarijat, da v slučaju nemške revolucije priskoči nemškemu proletarijatu na pomoč. Francoska stranka vrši tudi stalno propagando med francoskim vojaštvom, zlasti onim, ki je v Porurju. Pri svojem delu med armado se zlasti naslanja na revolucionarno delavsko mladino Francije.

Štrajk čeških rudarjev uspešno končan.

Štrajk čeških rudarjev se je po šestih tednih končal uspešno za delavstvo. Ta uspehi štrajk 110.000 rudarjev bo ugodno vplival na že itak močno revolucionarno gibanje proletarijata na Čehoslovaškem. Štrajk je trajal dalje do uspešnega konca kljub vsem poizkusom »socialistov«, da se ga predčasno konča v korist podjetnikov.

»Socialisti« v Bolgariji sklenili volivni blok s fašisti.

Bolgarski socialisti so sklenili, da gredo v prihodnjih volitvah, ki se vrše novembra, skupno s fašistovsko stranko (demokrati), ki je udušila upor bolgarskega naroda. — Ali potrebujemo še jasnejšega dokaza, da so desni socialisti odločeni korakati do zadnjega z buržuazijo proti proletarijatu?

Zbirajte za tiskovni sklad „Glasa svobode“!

LISTEK.

Zgodovina boljševisma.

(Nadaljevanje.)

Delavski razred je v svojem boju proti despotizmu in suženjstvu mogel računati le na velike množice kmetov, ki so vzdihovali pod jarmom carskega režima in veleposestnikov. Zato se revolucionarna avantgarda ni mogla zadovoljiti le s parolo »uničenje carskega samodržstva in ustanovitev demokratske republike« (program iz l. 1903), ampak je izdelala novo parolo: »revolucionarno-demokratska diktatura delavcev in kmetov«. Ruski kmet se je mogel osvoboditi svojega jarma in si priboriti zemljo in svobodo le na ta način, da se je pridružil delavskemu razredu; on je bil edini prirodni zaveznik delavstva v boju proti carski despotizmu. Proletarijat in njegova stranka sta morala voditi zato boj za premoč upliva na kmečke množice z meščanskim liberalizmom (s kadetsko stranko gospoda Miljukova), ker je bil uspeh revolucije odvisen od tega, da se kmetje pridružijo delavstvu, ne pa buržuaziji.

Stranka socialnih revolucionarjev, osnovana v začetku tega stoletja, je bila stranka intelektualnih socialistov, ki je iskala zaslombe pri kmetih, in ta dejstva so tudi uplivala na sestavo njenega programa. Socialni revolucionarji so razumeli nejasne težnje kmetov za izenačenjem posestva, ampak obenem so nudili roko liberalnim intelektualnim skupinam (stranka konferenca l. 1904), kakor naslednikom intelektualnega dela pokreta takozvanih »narodovcev« iz 70. in 80. let 19. stoletja. Ker so se pa morali prilagoditi duhu časa in računali tudi z delavskim pokretom, so hoteli oni v enem mahu združiti intelektualce, delavce in kmete. Na ta način je stranka revolucionarnega proletarijata morala med samim delavstvom izdržati težke boje proti socialnim revolucionarjem, v katerih je ona videla vedno le stranko meščanskih revolucionarjev, ko so vodili med delavstvom

propagando s parolami »Socialističnega programa«. Zgodovina te stranke se končuje l. 1917, ko so se socialni revolucionarji združili z menjševiki v blok ter skušali v koaliciji z buržuazijo v oktoberski revoluciji zadušiti boljševisko oblast. Revolucionarna socialna demokracija (takratna proletarska stranka) je morala uporabiti precej moči, da je obdržala to stranko čim dalj od delavskega pokreta, čeprav je z njo nastopala v skupnem boju proti carizmu v enolni fronti. — Intelektualci niso prihajali v delavski pokret le pod zastavo stranke socialnih revolucionarjev, temveč so često osvajali tudi načela delavskega socializma in tako prodrli globlje med delavske vrste in v njihovo proletarsko stranko. In čim je pokret delavskih množic bil močnejši (druga polovica devetdesetih let in po l. 1900), posebno pred odločilno bitko s carizmom, tem odločnejše so se pridruževali gotovi deli inteligence delavskemu pokretu in delavski stranki. Ona je torej združevala ne le delavce in zastopnike revolucionarnih kmečkih množic, ampak tudi množino intelektualcev. Po tem pa je prišlo do nenavadne spremembe: Dobri zavezniki delavcev v njihovi borbi proti carizmu so se spremenili v omahljive in nestanovitne člane proletarske stranke, zato ker tvorijo malomeščanska inteligenca skupino, ki stoji v sredini med buržuazijo in med proletarijatom in ker se oportunistični deli inteligence v proletarskem pokretu naslanjajo pred vsem na gotove malomeščanske sloje delavstva (obrtnike, profesionaliste, na takozvano »delavsko aristokracijo«), tako, da se je v proletarski stranki sami stvorilo oporišče za razne malomeščanske, po svoji naravi kontrarevolucionarne tendence, za buržujski vpliv na proletarsko avantgardo, in po njej na široke delavske množice.

Komunisti — ali boljševiski-socialni demokrati, kakor so se tedaj nazivali — so vodili dolg in žilav boj s temi malomeščanskimi nasprotniki v delavskem pokretu samem, z menjševiki, skozi petnajst let, od 1903—1917. Pritisk teh »notranjih sovražnikov« komunizma je bil včasih tako močan, da se mu je v dobah, ko je pokret delavskih mas oslabil, posrečilo, da vrže

boljševike iz vodečih mest; tako so, na primer na kongresu v Stockholmu imeli menjševiki večino; od leta 1908—1910 so imeli v rokah legalne organe stranke: klub, združne zveze in drugo. Tudi za časa svetovne vojne so bili boljševiski v manjšini in so morali zbrati vse svoje moči, da rešijo delavski pokret in stranko iz žilavih rok menjševikov in njihovih pristašev. Bil je to težak petnajstleten boj, v katerem se je boljševiska stranka nenavadno ojačala in se močno organizirala.

Prvi kongres Ruske Socialdemokratske Delavske Stranke — 14. maja 1898 — je bil eden najvažnejših dogodkov v razvoju komunistične stranke v osemdesetih in devetdesetih letih — to je bil tedaj ravno vrhunec v zgodovini stranke. Če je od začetka osemdesetih do začetka devetdesetih let, po besedah Ljeningovih, »obstojala socialdemokratska stranka brez delavskega pokreta in preživljala kakor politična stranka proces embrionalnega razvoja«, je ona v sredini devetdesetih let (1894—1898) prišla na površje kakor socialen pokret razburkanih delavskih množic, kakor proletarska stranka. To je doba njenega detinstva. — Kongres je bil odvojen v mestu Minsku, na inicijativo kijevske skupine okoli »Delavskih Novic«. Navzoči so bili zastopniki petrogradske, moskovske, kijevske in jekaterinogradske »Borbene Zveze«, »Židovske Zveze« in skupine »Delavskih Novic«, skupno devet zastopnikov socialdemokratskih organizacij. Kongres je določil ime stranke, odredil gledišče stranke v narodnoslnem vprašanju, rešil celo vrsto organizacijskih vprašanj ter izvolil Centralni Komitet, kateremu je bilo poverjeno sestavljanje manifesta ruske socialdemokratske stranke. Ta prvi strankin kongres je dovršil revolucionarno delavnost prejšnjih desetletij v duhu marksizma, kateremu se je že davno začela približevati revolucionarna inteligenca. Ampak organizacija, ki jo je stvoril ta prvi kongres, ni dolgo trajala: 10.—11. maja 1898 je bilo zaovrženih več socialdemokratskih organizacij in vsi delegati kongresa, kakor tudi vsi člani izvoljenega Centralnega Komiteta so bili aretirani. Prvi kongres ni torej stvoril čvrste vsruske zveze, niti

stalnega strankinega središča. Hitra likvidacija vsega kar je bilo sklenjeno na prvem kongresu, je odkrila mnogo notranjih napak v organizaciji, pod katerimi je trpel socialdemokratski pokret devetdesetih let. Ena izmed teh notranjih napak, ki se je morala v interesu proletarske stranke čimprej odstraniti, je bil tudi »ekonomizem«, posebna struja v socialdemokraciji na koncu devetdesetih let: pristaši te struje so odrekli potrebo boja z despotizmom, kakor aktualno potrebo delavskega pokreta, in so trdili, da je treba pred ruskega delavca, vsled pomanjkanja samozavesti, postaviti le liste naloge, ki se tičejo vsakodnevnih gospodarskih potreb; njim se ni zdela potrebna nobena enolna, centralizirana politična organizacija, niti sploh kaka proletarska organizacija.

V boju proti »ekonomistom« je igrala veliko vlogo skupina »Iskra« z Ljeningom na čelu (osnovana 1900), ki je tudi sicer igrala veliko vlogo pri snovanju stranke. Sotrudniki uredništva so bili člani skupine »Osvobojenje dela«, in nekateri tudi člani petrogradske »Borbene Zveze«, ki jo je vodil Ljening. »Iskra« je smatrala za svojo nalogo zbiranje vseh revolucionarnih socialdemokratskih sil. — Razen »Iskre« je imela precejšnjo zaslugo pri snovanju socialdemokratske stranke in pri pripravah za drugi strankin kongres tudi skupina okrog »Zore«, katere prva številka je izšla l. 1901 in ki je delala posebno na to, da se očisti marksistična teorija od vsakega liberalizma in od oportunistične navlake. Za to delo so pripravili delavski pokreti izza l. 1901 posebno ugodna tla: doba 1900—1902 je bila doba težkih industrijskih kriz, ki so zopet povzročile ojačanje gibanja delavskih množic; stavke te dobe nosijo politično obeležje in delavske množice so šle na ulico pod rdečimi zastavami, odločene izvesti boj proti carizmu zmagovito do konca. V teh okoliščinah je »Iskra« kmalu imela znatne uspehe in je pridobivala premoč v socialdemokratskih organizacijah, obenem pa je pripravljala vse potrebno za drugi kongres stranke.

(Dalje prihodnjic.)

Reka - Tripolis.

Spor med Italijo in Jugoslavijo traja še dalje. Medtem je izbruhnil odpor v Tripolisu proti imperijalizmu fašistovske Italije. Kriza v fašizmu je vedno večja. Italijansko ljudstvo mrmra. Zato

Politične vesti.

Protest bolgarskih komunistov in zemljoradnikov. Beogradsko »Vreme« je prejelo od bolgarskih komunistov in zemljoradnikov, ki so morali priležati na naše ozemlje, sledečo protestno izjavo: »Polem, ko je Cankova vlada udušila narodno vstajo na Bolgarskem s pomočjo topov, strojin in ruskih Wranglovih čet, se sedaj maščuje nad mirnim in neoboroženim prebivalstvom. Ranjence, arefirance in ujetnike se masakrira, kolje se družine upornikov, požiga se vasi. Zverinstev, ki so jih izvršile vladine tolpe, se ne da opisati. Smrti in uničenje leži nad opustošeno deželo. Podpisani bolgarski poslanci dvigajo v imenu delavskega in kmetijskega ljudstva Bolgarije glas protesta pred vestijo civiliziranih narodov proti zločinom, izvršenim nad človečanstvom in nujno prosijo za hitro intervencijo javnega inenja, da ohrani tisoče žrtev pred njihovimi krvniki. — Poslanec poljedelske stranke: K. Karadžov, A. Garev, dr. Koganski, St. Danev, Stanijev. Komunistični poslanci: V. Kolarov, G. Dimitrov, K. Tošov. — Naša vlada je ves čas mirno gledala, kako kolje bolgarska fašistovska vlada »učenege« profesorja Cankova bolgarske delavce in kmete. V slučaju pa, če bi zmagali bolgarski delavci in kmetje, bi naša vlada hitro poslala svoje čete proti njim, reševali krvnike bolgarskega naroda. Ko so dali boljševiki postreljati grofe in veleposestnike, ki so rovarili še naprej proti delavsko-kmetjski Rusiji, je naša buržuazija kričala na vsa usta o barbarstvih ruskih boljševikov, sedaj pa je mirno gledala in se veselila pokoljev nad bolgarskim narodom, nad bolgarskimi delavci, kmeti, otroci in ženami.

»Socialisti« se veselo poraza bolgarskega ljudstva. — Zadnja številka »Socialista« z velikim veseljem poroča, da so pogoreli bolgarski komunisti. Mi moramo konštalirati, da poslednji upor v Bolgariji ni bil noben lakozvani komunistični puč, ampak da je bil to upor celokupnega bolgarskega ljudstva mest in vasi proti krvavi Cankovovi vladi, v kateri sedi tudi socialistična stranka Bolgarije. Gospodje socialisti, poraza bolgarskega ljudstva se prerašno veselite, kajli ujedinični peščici bolgarskih fašistov, socialistov in Wranglovcev se je posrečilo le začasno udušiti upor ljudstva, da ta slej ko prej izbruhne z nepremagljivo silo ponovno na dan. Delavci in kmetje, zapomnimo si ta ponoven zločin bolgarskih socialistov, ki ga naši socialisti odobravajo.

Radikalija se pokazuje v svoji nagoti.

Radikali doživljajo poslednji čas zelo neprijetne dogodke za sebe. Zadnja številka »Orjuna« se je spravila na njihovo avtoriteto, g. velikega župana Lukana, o katerem piše omenjeni list: »Dobesedno smo svoj čas zapisali, da je v Sloveniji malo veleposestev, kjer ni še popival, pojedal in veseljačil sedanji veliki župan kot agrarni direktor. Ojnofil, gurmanski gastronom in nimrod se je voziral po cele tedne križem Slovenije, zanemarjal urad, trošil stotisoče državnega denarja za bencin in avtomobil in si zaračunal komisijske stroške.« Dalje piše o njegovi vlogi v zadnji rudarski stavki: »On je bil tisti, ki je izdal odredbe podrejenim oblastvom, da postopajo z najstrožjimi sredstvi proti slavkujočim, izdal je ta fermam samo zato, ker njegov premogokop v Libojah prekarično uživa ugodnost eksploatacije v terenu, kjer ima izključno pravico, da koplje samo Trboveljska družba.«

Za potrditev teh svojih izvajanj je pričela »Orjuna« strogo zaupno pismo g. avanturista Stefanoviča proli g. Lukana. Akcijski odbor radikalne stranke je odvzel nalo tajnške posle Stefanoviču in znanemu »električnemu človeku v kolu 45« g. Podbevšku. Službo jima je pa odpovedala Jadranska banka, ka-

kuša Mussolini uprizarjati vojne pustolovščine, da zakrije svojo nesposobnost doma. Italijanski fašizem ob svoji 11mesečni vladi vedno jasneje dokazuje, da ljudi on ne more rešiti buržuazije pogina.

lere podjelje je pri nas radikalna stranka. V tem medsebojnem boju radikalov se je potrdilo, da so tudi »Jutrane Novosti« navadno glasilo »Jadranske banke«.

Z ozirom na to, ker je priobčil g. Emilo pismo proli g. Lukanu v »Orjuni«, piše g. Gaberšček, urednik »Jutr. Nov.«, da je bil samo Stefanovič listi, ki je hotel v listu napadati Orjuna, medtem ko so bili ostali radikali proli temu. Tako hočejo sedaj ubili ugled g. Emila tudi pri vrlih Orjuncih, katerih pobalinstva radikalna stranka, kot izgleda, še vedno protežira, ker se nahaja mnogo radikalov med Orjunci.

Ker se je g. Stefanovič izkazal tako nehvaležnega napram svojemu kruhdajalcu — Jadranski banki, bo menda sedaj še ona povedala nekaj krepkih resnic o g. Emilu, v kolikor že niso znane zlasti delavstvu.

Radikalna stranka se je torej razkrinkala kot podjelje Jadranske banke in sluga Trboveljske družbe proli delavstvu. G. Sunlajs sedi radi poverbe 75 tisoč dinarjev v celjskih zaporih in to menda jezi Stefanoviča, ko pravi, da se radikale zapira.

Kaj čedna družba je to radikali in Orjunaši. Delavstvu so napravili veliko uslugo s tem, da so se začeli med seboj razkrinkavati in potrditi s tem dose-danje manje proletarijata o njih. Mlakarju, Korenu in kompaniji česlitamo na tem, da se zibljejo v teh krogih.

Velik uspeh klerikalcev. — Kje? V parlamentu. Pa ne mislite, da so ukrenili kaj za delavca in kmela. Za rudarje so dosegli to, da se bo menda sestavila posebna komisija, ki bo sodila ljubljanski občinski svet, zakaj je dal rudarjem 10.000 Din podpore. Za železnice so dosegli to, da se bo odpustilo tiste, ki niso zadovoljni z umiranjem od glada, ali pa da se jih bo premeslilo v Srbijo. Velik uspeh klerikalcev obsloja v tem, da bodo morali kmetje plačevati še večje davke, da bodo poslanci dobivali dnevnih 300 Din, da bodo lahko vsi klerikalni poslanci postali milijonarji. Torej vsekakor velik uspeh za klerikalne poslance. — Delavci in kmetje, kaj porečete k temu. Mariborski železnici, zahtevajte jasnega odgovora od g. Zebota!

Beograd ima vojnega guvernerja. Nad Beogradom vlada danes vojni guverner. Ta gospod ima zelo velike pravice, ker on se vmešava povsod s svojo vojaško roko, oziroma sabljo. To je začetek vojaške diktature, ki bo polagoma uvedena po vseh mestih. Tudi ljubljancje imajo torej skoro pričakovali v svoji sredi generala — belorokca. Naši socialisti bodo menda zopet zmignili z glavo, češ da vojaška diktatura ne odgovarja »miroljubni naravi našega troplemenskega naroda.«

Pred vojaško diktaturo. — Beograjska »Tribuna« piše v članku, kjer razpravlja o položaju v južni Srbiji, med drugim sledeče: »Če hočemo imeti močno in zdravo državo, polem ne smemo misliti na nobene koncesije varljivemu demokralizmu. Če hočemo močno državo, polem se mora uvesti v tej provinci (namreč v južni Srbiji, op. ur.) vojaški režim. Red in mir v južni Srbiji pomenja močno in urejeno južno Srbijo, pomenja tudi močno in urejeno Srbijo. In močna in urejena Srbija ima za posledico tudi močno in urejeno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev.« Tako izraža »Tribuna« stremljenje bele roke, ki hoče uposlaviti v Jugoslaviji vojaško diktaturo po navedenem španskem vzgledu ali primeru staroveških azijskih satrapov.

Ljubljanski novinarji in fiskovni zakon. Ljubljanski novinarji so uvideli reakcionarnost vladinega predloga za nov fiskovni zakon in zahtevajo temeljite izpremembe. Nadalje zahtevajo, da mora zakon vsebovati tudi soci-

jalno-gospodarske pravice novinarjev, pri čemer naj bi se oziralo na novi češki in avstrijski fiskovni zakon.

Poziv na HRSS za pomoč bolgarskim beguncem. — Nezavisna Delavska Stranka Jugoslavije se je obrnila na Hrvaškem na republikansko seljačko stranko (Radić) s pozivom, da obe stranki skupno podvzameta akcijo za podporo žrtv belega terorja v Bolgariji.

Reformistična polomija na Jesenicah.

V nedeljo 7. oktobra sta se pri nas vršila dva občna zbora kovinarjev, oba v enem poslopju. Vršil se je ta dan ustanovni občni zbor neodvisne Zveze delavcev in delavk Kovinske industrije in obrti in pa izredni občni zbor reformističnega Osrednjega društva kovinarjev. Udeležba na teh občnih zbora je pokazala, da jeseniški kovinarji nismo reformisti in da se je Svetlek krulo varal, ko si je domišljal, da bomo ostali vedno figure, s katerimi se bo lahko igral po mili volji. Potrpežljivost jeseniških kovinarjev je reformistične birokrate zavedla tako daleč, da so mislili, da so napejali lok tako dolgo, da je počil. Ker se Golmajer in Svetlek nista hotela ravnati po sklepah jeseniških kovinarjev, ampak sta zahlevala, da se mi ravnamo po njihovem diktatu, je prišlo tako daleč, da smo se morali ločiti od reformističnega osrednjega društva in ustanovili podružnico neodvisne Zveze delavcev in delavk kovinske industrije, če smo hoteli kovinarje sploh še ohraniti organizaciji. V kratkem času od 14 dni se je priglasilo že 217 članov in vedno še prihajajo novi. V organizacijo stopajo ponovno taki, ki so vsled reformistične taktike Osrednjega društva, s katero se niso strinjali, bili že dolgo izven organizacije. Na našem občnem zboru, ki se je vršil v goslihiških prostorih Delavskega doma, je bilo navzočih nad 200 kovinarjev, medtem ko je Svetkovem občnem zboru prisostvovalo vsega skupaj 28 ljudi. Te številke naj pokažejo kakšno mišljenje prevladuje na Jesenicah in kakšno mnenje imajo kovinarji o reformističnih birokratih. Osrednje društvo so zapustili vsi izkušeni zaupniki, Svetku je ostal edini Jeran in še ta ne iz pričanja. Naš občni zbor je potekel v najlepšem redu in novoizvoljeni odbor bo imel hvaležno delo, spravili v organizacijo res razredni duh, ki je v Osrednjemu društvu manjkal, ter zainteresirali za strokovno organizacijo tudi ženske delavke in mladino, katere je Jeran dosedaj vedno odbijal. Tudi na Dobravi in Javorniku vre in sodrugi v vedno večjem številu izražajo svoje nezadovoljstvo in nezaupanje reformističnim birokratom. Prepričani smo, da se bliža čas, ko bo na Jesenicah obstojala ena sama enolna in močna strokovna organizacija, ki bo na razredni podlagi združila vse kovinarje v močno bojno fronto, za boje proti KID., ki nas vsak dan huje izkorišča.

»Delavec« piše, da se ruši zgradba neodvisnih, da bi odvrnil pozornost od bankrotiranja reformistov. To ne bo pomagalo. Delavstvo spregleduje in sodi. In razsodbe mas se neodvisnim ni bali, ker že to dejstvo, da se zapira zaupnike neodvisnih, da se zapirajo in preganjajo organizacije neodvisnih, pove dovolj. Ali jih zapirajo, ker delajo v korist buržuazije? Zakaj pa pardonirajo reformistom? Ker obstoja njihov razredni boj v tem, da govorijo: Več delajte, pa bodele več zaslužili, in pa da je nemoralno zahtevati plačani dopust, kakor so to izjavili v Kamniku.

Na Jesenicah smo spregledali in storili, kar nam je veleval razum in pa razredna zavest. Tudi po drugih krajih so kovinarji pošteti in znajo misliti. Zato smo prepričani, da bodo sledili našemu primeru.

Brivski pomočniki v Brodu na Savi stojijo pred meznim gibanjem. Zato naj nihče ne poluje v Brod.

Dopisi.

ZAGORJE. Judež vseh Judežev. Rudarska stavka pomeni velikansko preizkušnjo za delavske organizacije. V njej se je pokazala vsa revolucionarnost in bojvena sposobnost Zveze rudarskih delavcev, v njej se je razkrinkala Krušičeva in Arhova Unija kot štrajkbreherska organizacija, ki ji je prvi in edini cilj čuvali milijone Trboveljske družbe. V stavki je pa tudi v blesteči luči pokazala radikalna stranka Stefanoviča, Šuntajsa in Strmana, kako je treba roko v roki z žandarji in rudniškimi ravnatelji nasilno udušiti štrajk in uvesti v revirjih pravo vojno stanje, ki zdaleka prekaša položaj med vojno, in lahko rečemo — ki ga še ni bilo, odkar se koplje v revirjih premog. Še nekaj je storila rudarska stavka. Vse liste elemente, ki so se plazili po lemnih polih, ki so izjavljali zdaj tako, zdaj drugače — je vrgla iz prilajenega položaja in jih pokazala delavstvu v pravi poslavi in vlogi. Konec je dvoličnosti. Zato pa tudi pričinja ples. Eden izmed takih elementov je gnusni **Valentin Mlakar**, rudar iz Zagorja. Bil je vodilni komunist v Zagorju, bil je celo komunistični poslanec svoje dni. Ko je bila z Obzano razpuščena komunistična stranka, je izgubil kontrolo nad seboj in od tega časa gre z njim navzdol. Bič, ki mu ga je dala okusili buržuazija, se mu ni dopadel. Začel je iskati koflička, kamor bi bič ne dosegel, začel je iskati slaščic. Ne bomo opisovali vseh stvari; zagorski sodrugi jih predobro poznajo. Dovolj je povedati, da je pokazal s tem svoje koritarstvo. A to ni največje hudo, najhujše šele pride. — V delavsko gibanje se je vrnil Stefanovič, ki je na Dunaju zatiral boljševizem, človek, poslan od buržuazije, da razje delavske vrste in delavstvo privede v buržuazni labor. Tega agenta se je poleg Korena, Šuntajsa in drugih oklenil tudi Mlakar z vso gorečnostjo; kakršna je dana človeku z nizkoletnimi nameni, kadar zapazi lestvico, po kateri se spleza na varno, toplo mestece. Ze je hotela triumfirati ta hvalevredna kompanija od Mlakarja pa do Klemenčiča, Fabjančiča in Stefanoviča, da jim ni revolucionarna proletarska levica prekrizala računov in kralkomalo ter energično pometala vse koristolovce iz delavskih vrst. Stefanovič pa je nato pokazal čisto jasno svojo barvo in se podal v naročje radikalne stranke, ki razpolaga z lepimi milijoni in daje slaščice tistim, ki se prodajajo kapitalistom. — Mlakar se je nekoliko uračunal, ali izdal se ni. Toda vzdrževal je še nadalje vezi s Stefanovičem, buržuaznim agentom, in se voziral k njemu v Ljubljano. Ali kakor je vse to prikri-val, izvedelo se je vseeno. Nam, zagorskim sodrugom, je bilo že zgodaj jasno, da se bo njegova pot končala pri Stefanoviču, pri radikalnih polnih jaslih. — In glej čudo, ko se je bližal štrajk, se je podal Mlakar na delo. Sklical je sestanek v trenotku, ko je bila potrebna največja enotnost in je bilo treba vse silje posvetiti meznemu gibanju. Namen njegov je bil očiten: **zrahljali delavske vrste, porušili enotnost, strelji štrajk in stvorili podlago za radikalno stranko.** To se mu na sestanku ni posrečilo. Pač pa je na dotičnem sestanku Mlakar zanikal, da bi hodil v Ljubljano na radikalno tajništvo in pred vsemi navzočimi sodrugi dejal, da noče rušiti enotnosti ter končno svečano izjavil: »Jaz nisem radikalec in ne bom radikalec!« — Toda kaj se je zgodilo čez dva meseca? Isti Mlakar postane predsednik radikalne stranke v Zagorju. — Sodrug! Take podlosti, take nizkoletnosti, take osudnosti, takega izdajstva delavskih interesov ne pomni rudarsko gibanje. Iz delavskih vrst preiti naravnost v radikalni labor! In pred dvema meseci izjavlja: »Jaz nisem radikalec in ne bom radikalec!« In kdo je to, radikalna stranka? To je ona stranka, ki je na vladi ves čas, odkar obstoja Jugoslavija, ki je razpustila komunistično stranko in strokovne organizacije, ki je uvedla v Jugoslaviji režim belega terorja. To je ona stranka, ki ima danes v rokah celo vlado, in je vseeno, če greš na vlado ali pa greš k radikalom. In to je tudi lista stranka, ki je polom svojih ljudi na vladi dala Trboveljski družbi na razpolago par sto

